

Περίληψη των αποφάσεων της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1439-1443/2020, που αφορούν α) τις περικοπές των κύριων συντάξεων δυνάμει των Ν 4051/2012 και Ν 4093/2012, β) τον επανυπολογισμό των συντάξεων δυνάμει του Ν 4387/2016 και γ) τον χρονικό περιορισμό των αποτελεσμάτων των αποφάσεων ΣτΕ Ολ 2287-8/2015 σε σχέση με το άρθρο 1 ΠΠΠ ΕΣΔΑ

14/07/2020

ΣτΕ Ολ 1439/2020

Πρόεδρος: Α. Ράντος

Εισηγητής: Γ. Τσιμέκας, Σύμβουλος

Με την 1439/2020 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία εκδόθηκε σε πιλοτική δίκη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010, κατόπιν αιτήσεως του Ε.Φ.Κ.Α., κρίθηκαν τα εξής:

α) Η θεσπισθείσα με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016 ρύθμιση της συνέχισης καταβολής των κύριων συντάξεων, όπως είχαν διαμορφωθεί την 31.12.2014, δηλαδή με τις μειώσεις που επήλθαν με τους ν. 4051/2012 και 4093/2012 για το χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος του νόμου 4387/2016, δηλαδή από 12.5.2016 και εφεξής, είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, όπως κρίθηκε με την απόφαση 1891/2019 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι εν λόγω μειώσεις, από τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 και εφεξής, έχουν ως νόμιμο έρεισμα την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του τελευταίου αυτού νόμου, από το χρονικό δε αυτό σημείο και εφεξής (12.5.2016) είναι νόμιμες. Εξ άλλου, με την απόφαση 1890/2019 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας (σκέψη 20), κρίθηκε καταρχήν συνταγματικώς θεμιτή η εκ νέου κατ' ουσίαν θέσπιση των ως άνω περικοπών στο πλαίσιο επανυπολογισμού και των επικουρικών συντάξεων.

β) Η θεσπισθείσα με την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016 ρύθμιση, η οποία, όπως εκτέθηκε, είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και την Ε.Σ.Δ.Α., δεν θεράπευσε την διαγνωσθείσα με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας αντισυνταγματικότητα των διατάξεων των νόμων 4051/2012 και 4093/2012 με τις οποίες επιβλήθηκαν οι εν λόγω μειώσεις, αλλά ισχύει από τη δημοσίευση του ανωτέρω νόμου, δηλαδή από 12.5.2016 και εφεξής και όχι αναδρομικώς: δεν ανατρέπει, συνεπώς, στο χρόνο θεσπίσεως των εν λόγω περικοπών και, επομένως, δεν καταλαμβάνει ρυθμιστικά και το προγενέστερο της δημοσιεύσεως του ν. 4387/2016 διάστημα από 1.1.2013 έως την 11.5.2016 - υπό την έννοια της αναδρομικής ισχυροποίησης των επιβληθεισών με τους ανωτέρω νόμους περικοπών - για το οποίο ισχύουν τα κριθέντα με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας (μειοψηφία). Όπως κρίθηκε δε με τις αποφάσεις αυτές, οι μειώσεις των συντάξεων που επιβλήθηκαν με τους νόμους 4051/2012 και 4093/2012 αντίκεινται στο Σύνταγμα (άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4, και 106 παρ. 1 αυτού) και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες. Η κρίση αυτή καταλαμβάνει το χρονικό διάστημα από της θεσπίσεώς των εν λόγω μειώσεων μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, από το χρονικό δε αυτό σημείο (12.5.2016) και εφεξής οι εν λόγω μειώσεις έχουν ως νόμιμο έρεισμα την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του τελευταίου αυτού νόμου. Συνεπώς, οι εν λόγω μειώσεις δεν είναι νόμιμες για το χρονικό διάστημα από της θεσπίσεώς των μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 (12.5.2016), ενόψει, όμως, του περιορισμού της ισχύος των αποτελεσμάτων που έθεσαν οι 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας του Δικαστηρίου, τη διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα των επίμαχων διατάξεων των νόμων 4051/2012 και 4093/2012 και την διαπιστωθείσα αντίθεση αυτών προς το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρόνου δημοσίευσεως των αποφάσεων αυτών (από της θεσπίσεως των εν λόγω μειώσεων μέχρι 10.6.2015) μπορούν να επικαλεσθούν μόνον όσοι έχουν ασκήσει ένδικα βοηθήματα μέχρι τη δημοσίευση των εν λόγω αποφάσεων (10.6.2015).

γ) Με βάση τις κρίσεις των αποφάσεων της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας 2287-2288/2015 και 1891/2019, η διαγνωσθείσα αντίθεση προς υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις των προαναφερθεισών διατάξεων των νόμων 4051/2012 και 4093/2012, με τις οποίες θεσπίστηκαν οι μειώσεις των συντάξεων, δεν δύναται να θεραπευθεί με μεταγενέστερες της δημοσιεύσεως των εν λόγω νόμων μελέτες, όπως είναι οι μελέτες που συνοδεύουν τον μεταγενέστερο ν. 4387/2016, για το χρονικό διάστημα από της θεσπίσεώς των έως 11.5.2016, και

δ) Ο χρονικός περιορισμός της ισχύος των αποτελεσμάτων που έθεσαν οι 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αφορά μόνον τη διαπίστωση της αντίθεσης προς το Σύνταγμα των διατάξεων των νόμων 4051/2012 και 4093/2012, αλλά καταλαμβάνει και τη διαπιστωθείσα αντίθεση αυτών προς το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.

ΣτΕ Ολ 1440/2020

Πρόεδρος: Α. Ράντος

Εισηγητής: Γ. Τσιμέκας, Σύμβουλος

Με την 1440/2020 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε ότι με την 1439/2020 απόφαση της Ολομελείας έγιναν δεκτά τα εξής: α) ότι με τις 2287 - 2288/2015 αποφάσεις της η Ολομέλεια του Δικαστηρίου έκρινε ότι οι διατάξεις, μεταξύ άλλων, του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 4051/2012, με τις οποίες θεσπίστηκαν περικοπές στις κύριες συντάξεις συνταξιούχων οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως, αντίκεινται στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4, και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α και ότι είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες, καθώς και ότι την εν λόγω διαγνωσθείσα αντίθεση προς τις ανωτέρω υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις μπορούν να επικαλεσθούν, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρόνου δημοσιεύσεως των αποφάσεων αυτών, μόνον όσοι έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι τη δημοσίευση των εν λόγω αποφάσεων, ήτοι μέχρι 10.6.2015, β) ότι η διαγνωσθείσα με τις ανωτέρω αποφάσεις ουσιαστική αντισυνταγματικότητα δεν θεραπεύθηκε με τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 εδαφ. α΄ του ν. 4387/2016, υπό την έννοια ότι η διάταξη αυτή, με την οποία κατ' ουσίαν, υιοθετήθηκαν εκ νέου, στο πλαίσιο του εισαχθέντος με το νόμο αυτό νέου ασφαλιστικού συστήματος, οι εν λόγω περικοπές για τους ήδη κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού συνταξιούχους (παλαιούς συνταξιούχους), ισχύει από τη δημοσίευσή της και εφεξής, δηλαδή από 12.5.2016 και εφεξής και όχι αναδρομικά, ότι δεν ανατρέχει, δηλαδή, στο χρόνο θεσπίσεως των εν λόγω περικοπών, και γ) ότι η ανωτέρω ουσιαστική αντισυνταγματικότητα των επίμαχων διατάξεων του ν. 4051/2012 δεν μπορούσε να θεραπευθεί με μεταγενέστερες της δημοσιεύσεως του ανωτέρω νόμου μελέτες, όπως είναι οι μελέτες που συνοδεύουν τον μεταγενέστερο ν. 4387/2016, και ότι, συνεπώς, οι περικοπές που επιβλήθηκαν στις κύριες συντάξεις για το χρονικό διάστημα, μεταξύ άλλων, από 1.1.2012 έως 21.9.2012 κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων του ν. 4051/2012 δεν είναι νόμιμες και ότι ως προς τα αποτελέσματα της αντισυνταγματικότητας αυτής και της παραβιάσεως του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ ισχύουν τα κριθέντα με τις αποφάσεις 2287 και 2288/2015 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με τα δεδομένα αυτά, η κρίση του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου ότι το προσβληθέν ενώπιόν του ενημερωτικό σημείωμα συντάξεων τριμήνου Απριλίου - Ιουνίου 2012 του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, κατά το μέρος που μειώθηκε με αυτό η μηνιαία κύρια σύνταξη του αναιρεσιβλήτου κατ' εφαρμογή της διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4051/2012, δεν ήταν νόμιμο, καθώς και ότι ο αναιρεσιβλήτος είχε αγωγή αξίωση κατά του αναιρεσιένοντος Ε.Φ.Κ.Α. να διεκδικήσει ισόποση αποζημίωση με τις περικοπές που υπέστη η σύνταξή του κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως του ν. 4051/2012 για το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 21.9.2012, κρίθηκε, περαιτέρω, ότι είναι νόμιμη, δεδομένου ότι η ένδικη προσφυγή-αγωγή του ήδη αναιρεσιβλήτου είχε ήδη ασκηθεί (στις 21.9.2012) κατά το χρόνο δημοσιεύσεως των 2287-2288/2015 αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΣτΕ Ολ 1441/2020

Πρόεδρος: Α. Ράντος

Εισηγήτρια: Α. Καλογεροπούλου, Σύμβουλος

Με την 1441/2020 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας το Δικαστήριο δέχθηκε εν μέρει αίτηση αναιρέσεως του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) κατά της 9714/2019 αποφάσεως του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την απόφαση αυτή είχε γίνει εν μέρει δεκτή αγωγή των αναιρεσιβλήτων, πρώην υπαλλήλων του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) και ήδη συνταξιούχων λόγω γήρατος του αναιρεσιένοντος φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως, και είχε υποχρεωθεί ο αναιρεσιένοντος Ε.Φ.Κ.Α. να καταβάλει σε καθέναν από τους αναιρεσιβλήτους τα αναγραφόμενα στην

αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ποσά, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την ολοσχερή εξόφληση, ως αποζημίωση των άρθρων 105 και 106 του ΕισΝΑΚ, για την αποκατάσταση της ζημίας, την οποία υπέστησαν οι ανωτέρω αναιρεσίβλητοι από την περικοπή των κύριων συντάξεών τους κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2015 έως και 30.6.2016 κατ' εφαρμογή των κριθισίων με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως αντισυνταγματικών διατάξεων του ν. 4093/2012 (Α' 222) .

Ειδικότερα, με την ανωτέρω απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε, αφού έγινε επίκληση των κριθέντων με την 1439/2020 απόφαση της Ολομελείας του Δικαστηρίου, ότι η κρίση του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου ότι οι αναιρεσίβλητοι είχαν αγωγήμη αξίωση κατά του αναιρεσείντος Ε.Φ.Κ.Α. να διεκδικήσουν ισόποση αποζημίωση με τις περικοπές που υπέστησαν οι συντάξεις τους, κατ' εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων του ν. 4093/2012 για το χρονικό διάστημα από 1.7.2015 έως 11.5.2016, είναι νόμιμη. Περαιτέρω κρίθηκε ότι, αντιθέτως, η κρίση του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου ότι οι αναιρεσίβλητοι είχαν αγωγήμη αξίωση κατά του αναιρεσείντος Ε.Φ.Κ.Α. να διεκδικήσουν αποζημίωση και για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016 έως 30.6.2016 δεν είναι νόμιμη, διότι, κατά το τελευταίο αυτό χρονικό διάστημα οι εν λόγω περικοπές έχουν ως νόμιμο έρεισμα όχι τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012 αλλά τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016. Έτσι, η αίτηση αναιρέσεως του Ε.Φ.Κ.Α. έγινε εν μέρει δεκτή και αναιρέθηκε εν μέρει η προσβαλλόμενη απόφαση.

ΣτΕ Ολ 1442/2020

Πρόεδρος: Α. Ράντος

Εισηγήτρια: Α. Καλογεροπούλου, Σύμβουλος

Με την 1442/2020 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας το Δικαστήριο δέχθηκε εν μέρει αίτηση αναιρέσεως του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) κατά της 12108/2019 αποφάσεως του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την απόφαση αυτή είχε γίνει εν μέρει δεκτή αγωγή των αναιρεσιβλήτων, πρώην υπαλλήλων του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) και ήδη συνταξιούχων λόγω γήρατος του αναιρεσείντος φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως, και είχε υποχρεωθεί ο αναιρεσειών Ε.Φ.Κ.Α. να καταβάλει σε καθέναν από τους αναιρεσιβλήτους τα αναγραφόμενα στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ποσά, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την ολοσχερή εξόφληση, ως αποζημίωση των άρθρων 105 και 106 του ΕισΝΑΚ, για την αποκατάσταση της ζημίας, την οποία υπέστησαν οι ανωτέρω αναιρεσίβλητοι, από την περικοπή των κύριων συντάξεών τους κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2015 έως και 30.6.2016 κατ' εφαρμογή των κριθισίων με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως αντισυνταγματικών διατάξεων του ν. 4093/2012 (Α' 222) .

Ειδικότερα, με την ανωτέρω απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε, αφού έγινε επίκληση των κριθέντων με την 1439/2020 απόφαση της Ολομελείας του Δικαστηρίου, ότι η κρίση του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου ότι οι αναιρεσίβλητοι είχαν αγωγήμη αξίωση κατά του αναιρεσείντος Ε.Φ.Κ.Α. να διεκδικήσουν ισόποση αποζημίωση με τις περικοπές που υπέστησαν οι συντάξεις τους, κατ' εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων του ν. 4093/2012 για το χρονικό διάστημα από 1.7.2015 έως 11.5.2016, είναι νόμιμη. Περαιτέρω κρίθηκε ότι, αντιθέτως, η κρίση του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου ότι οι αναιρεσίβλητοι είχαν αγωγήμη αξίωση κατά του αναιρεσείντος Ε.Φ.Κ.Α. να διεκδικήσουν αποζημίωση και για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016 έως 30.6.2016 δεν είναι νόμιμη, διότι, κατά το τελευταίο αυτό χρονικό διάστημα οι εν λόγω περικοπές έχουν ως νόμιμο έρεισμα όχι τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012 αλλά τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016. Έτσι, η αίτηση αναιρέσεως του Ε.Φ.Κ.Α. έγινε εν μέρει δεκτή και αναιρέθηκε εν μέρει η προσβαλλόμενη απόφαση.

ΣτΕ Ολ 1443/2020

Πρόεδρος: Α. Ράντος

Εισηγήτρια: Α. Καλογεροπούλου, Σύμβουλος

Με την 17556/2019 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών υποβλήθηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα: «...εάν οι διατάξεις του ν. 4387/2016, με τις οποίες πραγματοποιήθηκε επανυπολογισμός των καταβαλλόμενων συντάξεων με βάση το ύψος των συντάξεων, όπως αυτό διαμορφώθηκε στις 31.12.2014, εφαρμόζονται, μετά την δημοσίευση της 1891/2019 απόφασης της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας και στις εκκρεμείς υποθέσεις, ήτοι σε αγωγές συνταξιούχων που κατατέθηκαν από 12.5.2016 έως σήμερα, με τις οποίες αυτοί διεκδικούν την καταβολή αποζημίωσης, που αφορά το χρονικό διάστημα ιδίως από 12.5.2016 έως σήμερα, ενόψει μάλιστα της ύπαρξης εκκαθαριστικών σημειωμάτων καταβολής συντάξεων από τα οποία προκύπτει η διενέργεια

περικοπών των ν. 4051/2012 και 4093/2012, οι οποίες είχαν κριθεί αντισυνταγματικές με τις 2287 και 2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας».

Το Συμβούλιο της Επικρατείας με την 1443/2020 απόφαση της Ολομελείας έκρινε ότι, ύστερα από την έκδοση της 1439/2020 απόφασης επίσης της Ολομελείας του Δικαστηρίου και ενόψει των κριθέντων με την απόφαση αυτή, η επίλυση του ανωτέρω προδικαστικού ερωτήματος καθίσταται πλέον αλυσιτελής, διότι με την εν λόγω απόφαση απαντήθηκε, μεταξύ άλλων, και το ανωτέρω προδικαστικό ερώτημα. Πράγματι, με την ανωτέρω απόφαση έγινε δεκτό, μεταξύ άλλων, ότι με την 1891/2019 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε ότι η διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016, με την οποία, κατ' ουσίαν, υιοθετήθηκαν εκ νέου, στο πλαίσιο του εισαχθέντος με το νόμο αυτό ασφαλιστικού συστήματος, οι περικοπές των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 4051/2012 και του άρθρου πρώτου παράγραφος ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 του ν. 4093/2012 για τους ήδη κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού συνταξιούχους (παλαιούς συνταξιούχους), είναι συμβατή με το Σύνταγμα, κατά την έννοια δε της εν λόγω απόφασης, και με και την Ε.Σ.Δ.Α. Ως εκ τούτου δε κρίθηκε με την ανωτέρω 1439/2020 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι οι ένδικες περικοπές από τη δημοσίευση του νόμου αυτού και εφεξής, δηλαδή από 12.5.2016, είναι νόμιμες, διότι από την τελευταία αυτή ημερομηνία και εφεξής, οι ανωτέρω περικοπές έχουν ως νόμιμο έρεισμα όχι τις ως άνω διατάξεις των ν. 4051 και 4093/2012 αλλά την ανωτέρω διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. α' του ν. 4387/2016. Συνεπώς, σύμφωνα με τα κριθέντα με την 1439/2020 της Ολομελείας του Δικαστηρίου, από τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 και εφεξής, δηλαδή από 12.5.2016 και εφεξής, δεν υπάρχει αγωγή αξίωση, κατ' επίκληση των διατάξεων των άρθρων 105 και 106 του ΕισΝΑΚ, κατά του Ε.Φ.Κ.Α. για την καταβολή αποζημιώσεως ισόποσης με τις εν λόγω περικοπές για το χρονικό διάστημα από τη δημοσίευση του ως άνω νόμου και εφεξής.